

Prókai Margit

A II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár a stratégiai tervezés útján

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár és a Miskolci Városi Könyvtár és Információs Központ – tehát a megyei és a városi hálózat – 2013. január 1-jétől összevont intézmény keretében, II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár néven, nyilvános közkönyvtárként látja el a megye és a város lakosságát. A szervezeti átalakulással együtt járó stratégiai tervezés során a „kaleidoszkopikus” menedzsment elvnek kell érvényesülnie. Érdeemes megnézni ezt a rendkívül sokszínű és különleges alakzatot!

A stratégiai tervezéshez a konkrét, gyakorlati elemzések elvégzése előtt szükséges azoknak a globális és lokális társadalmi és könyvtárszakmai trendeknek a feltérképezése, amelyek meghatározzák azt az irányvonalat, amelyen nemcsak „kényszerűen”, hanem „tervszerűen” is haladhatunk. Legalább ennyire fontos azoknak az átfogó céloknak, a saját egyedi misszióknak a körvonalazása, amelyet az intézményünk érdekében kitűzünk.

A társadalmi trendek között alapvetően megfogalmazható az a feszültség, amely a **globális** és a **lokális** politika törésvonalai mentén látható és érzékelhető (uniós és nemzeti érdekek találkozása, illetve szétartása). Ennek analógiájára a kulturális területen is megfigyelhető az a trend, amely egyfelől a **közgyűjtemények közötti integrálódás**, ha úgy tetszik, a globalizálódás irányába mutat (könyvtár–levéltár–múzeum), másfelől valamennyi intézmény számára ugyanolyan fontos cél az, hogy a szakmai sajátosságai mellett az intézménye **egyediségét, specialitásait** is megőrizze. Utóbbi természetesen nem független az őt körülvevő társadalom igényeitől, sajátosságaitól.

A hosszú távú tervezési folyamat közben tehát nem veszíthetjük szem elől azt a tényt sem, hogy alkalmazkodnunk kell a globális (uniós) és lokális (nemzeti) igények követelte változásokhoz.

Mikrokörnyezeti szinten tovább bontva, ez azt jelenti, hogy országhatárokon belül globálisnak tekintjük a nemzeti érdeket és lokálisnak a szűkebb régió, a megye és a megyei jogú város határai közti elvárásokat és lehetőségeket, amelyek „kicsiben” is a „tervszerűség és kényszerűség” együttes pályájára terelnek bennünket.

Olyan „modus vivendi”, megélhetési mód szükséges, amelyben a feszültségek és ellentmondások kiegyenlítésére, összhangjára kell törekednünk, alkalmazkodva a változásokhoz.

A stratégiai tervezési folyamatban ezért gondolkodásunkban annak a „kaleidoszkopikus” menedzsment elvnek kell érvényesülnie, amely sokoldalú megközelítést biztosít. A „mintázatok” a különböző szinteken eltérőek lehetnek, amelyeknek az összehangolása a kitűzött céljainkban valósulhat meg.

A magyar könyvtári rendszer a kultúra és a közgyűjteményi intézményhálózat olyan legnagyobb alrendszere, amelyben történeti szakmai hagyományokra épülő, stabil fundamentumú alrendszerek biztosítják a tervszerű és rendszerszerű működést.

Globális és lokális stratégiai ciklusok általános és szakmai trendjei

A globális szinten megvalósuló hosszú távú hazai és uniós ciklus a 2014–2020-as évek közé helyezi a megvalósítandó terveket és az azokhoz rendelendő gazdasági forrásokat is, pályázatok keretében. Szakmai szinten az eddigi stratégiai ciklusokra jellemző, hogy a rendszerváltozás óta eltelt időben összesen három ciklus részesei lehettünk. Ezek között bizonyos területeken részben átfedések jellemzőek, részben egy erőteljes „folytatási” tendencia is megvalósul. Ez a tendencia azt jelzi, hogy a ciklusok sokszor egymásba „átívelve”, nagyobb időigényt követelve maguknak, folytatódnak és „menet közben” realizálódnak. (Szakmai szinten ilyen a kistelepülési könyvtári ellátás tervezése, a KSZR kereteinek kialakítása és a gyakorlatban való működtetése – ennek időigénye az eddig átívelő tíz évet követően legalább még négy évig folytatódik – 2018-ig.)

Az elmúlt ciklusokban ugyanakkor bizonyos ellentmondások is megjelentek, amelyek részben kiegyenlítődték. Ilyen ellentmondás volt az a tendencia, amely közvetlenül a rendszerváltozás után a települési könyvtárak számára az „önállósdást” tűzte célul, ez az időszak a „**föl a nyilvános könyvtárak jegyzékére**” trend jegyében telt, amely az uniós csatlakozásig erőteljesen jellemző volt. Az eddig az időszakig megnyilvánuló trendek között szerepelt az is, hogy **erősödjön az ODR**, vagyis bárhol lép be a használó a könyvtári rendszerbe, egyenlő eséllyel jusson szolgáltatásokhoz.

Az uniós csatlakozás utáni években a kistelepülési ellátás kiépítése vált fontosabbá (KSZR), amely a „**le a jegyzékről**” elvvel összhangban a könyvtári szolgáltatás megrendelése mellett érvelt, és a nem önálló működési elvárásoknak felelt meg.

Fontos hangsúlyozni, hogy az **ODR** és a **KSZR** két olyan, egymást kiegészítő és ezáltal a könyvtári rendszer egészét lefedő alrendszer, amely **együtt** biztosítja az **egyedi (ODR) és csoportos, közösségi (KSZR) könyvtári igények** szolgálatát.

Kiemelten hangsúlyos, hogy a **könyvtári rendszer a hazai kulturális intézményhálózatban a legnagyobb, tervszerűen és rendszerszerűen működő rendszer**, és folyamatosan számba kell venni a sajátos trendjeinket is.

- Az információs technológiai változásokat, amelyeknek következményeként a papír alapú könyvtári világ használata és a digitális tartalmak használata ugyan **egymásnak feszül**, de jelentős mértékben még évtizedekig **ki is egészíti egymást**.

- A **könyvtárak látogatóinak a száma** még mindig **vezető** helyen áll a többi kulturális intézmény mellett.
- Bár a 2007–2011 közötti időszakban a **könyvtárhasználók száma növekedett**, a személyes **könyvtárhasználatok száma** ezzel egyidejűleg **csökkent**.
- A könyvtári **távhasználatok száma** tendenciálisan, **jelentős mértékben emelkedik**, kijelölve számunkra azt az irányt, amely felé haladnunk kell.
- A trendekkel összhangban a 2011-ig a **leltárba vett** dokumentumok száma a beszerzési keretekkel együtt **csökkenő** tendenciát mutat, de **előre jelezhető**, hogy ez a KSZR következtében 2013-tól jelentős változást, **emelkedést** fog mutatni, a beszerzési keretek növekedésével együtt, amely a kisteleplésekre fordított **állami támogatás eredménye**.
- Az **olvasóarány** (regisztrált használó/népesség) a fenti ciklusban országos átlagban 24 százalékos stagnálást mutat.¹

Politikai környezet, jogi háttér

A könyvtári területen a törvényi, jogszabályi háttér a feladatok szintjén is megerősítette a **megyei könyvtári feladatokat** (1997. évi CXL. törvény változásai, 39/2013-as és 13/2013-as EMMI rendeletek). Ezzel a megyékben és megyei jogú városokban **összesített és összevont feladatellátás**, szélesedő nyilvános közkönyvtári funkció vált jellemzővé a 2013-as évben, országos szinten.

Jelentős állami költségvetési támogatás, szakmai **ágazati irányítás**, megyei jogú **városi fenntartás** együttesen jellemezte a működést, működtetést.

A magyar könyvtári rendszer a legnagyobb és legkiterjedtebb kulturális intézményhálózati szerepét 2013-ban országosan tovább erősítette.

Az ODR és a KSZR együttesen, rendszerszerűen biztosítja a szolgáltatások iránti egyedi és csoportos igények szolgálatában a lefedettséget, csökkenti a kistelepléseken élők és a nagyvárosi lakosság közötti hozzáférési különbséget. Sőt, a **területi hátrányok leküzdésére** trendként jelenik meg az a szemlélet, hogy a kistelepléseken élők ingyen beiratkozhatnak, térítés nélkül vehessék igénybe a könyvtári szolgáltatásokat, amelybe nemcsak az alapszolgáltatások, hanem a kölcsönzés is beletartozik.

Jogértelmezési ellentmondások vagy hiányosságok nehezítik a módosított **közbeszerzési** törvény értelmezését és végrehajtását; a joggyakorlat a könyvtári rendszerben eltérő, nem egységes. A könyvtáros szakma érdekérvényesítő ereje a törvény módosítása során nem jelent meg kellően.

A **köteles példányok** vonatkozásában a könyvtárak felé irányuló beszerzési fegyelem az előírásokkal nincs összhangban, a joggyakorlat megvalósíthatatlan akadályokat jelez a behajtásokban, valamint rendezetlen az e-könyvek köteles példányai ügyében.

Az állomány nyilvántartásához és revíziójához kapcsolódó 3/1975-ös KM–PM rendelet nem életszerű és nem változáskövető szemlélete nem könnyíti meg a könyvtárak szakmai munkáját. Az **állomány-nyilvántartási kérdések** országosan sem egységesek, amely különösen a KSZR tekintetében okozhat eltérő kezelési gyakorlatokat.

A könyvtári **„behajtások”** a joggyakorlatban ellehetetlenültek, amelyet a könyvtárhasználók országosnál alacsonyabb jövedelemátlaga is nehezít.

A közalkalmazotti törvény és kapcsolódó rendeleteinek változásai a **könyvtáros életpálya**, valamint a bértábla vonatkozásában egyelőre nem hozott javulást (bár több stratégiai cikluson is átívelt), a minimálbér és a bérminimum növekedésével a bérfeszültség nőtt, amelyet a miskolci intézményi szinten tovább fokozott a bérkompenzációra való jogosultság hiánya a városi hálózat munkatársai esetében. Ezt a fenntartó 2014-re külön támogatással biztosította, megoldotta.

Gazdasági környezet

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében közel 75 ezer gazdasági szervezet működik, ezeknek mintegy kétharmada, vagyis 63 százaléka önálló (egyéni) vállalkozó, egyharmada, pontosan 27 százaléka társas vállalkozás. A régió belül itt a legalacsonyabb az 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma (110, az országos átlag 170).

A megyében az egy lakosra jutó átlagos beruházások összege 122 000 forint, míg a hazai átlag 233 000 forint, vagyis csaknem a kétszerese. Tehát kevés a társas, azon belül a nagyvállalkozás és a beruházások ráfordítása.

Az **átlagkeresetek is mélyen alatta** maradnak az országos átlagnak, 2013. első félévében ugyan nőtt az átlagkereset 3,2 százalékkal, a harmadik negyedévben 2,4 százalékkal, de még így is a 180 000 forintos bruttó átlagkereset kb. 50 000 ezer forinttal maradt az országos átlag alatt. Ez a könyvtár vonatkozásában azt jelenti, hogy a potenciális használók körére ez a **jövedelmi hátrány az országoshoz képest jóval jellemzőbb**, itt sokkal kevesebb átlagos fizetésből élnek meg az emberek.

Az építőipar termelési volumene 2013 első felében 27 százalékos növekedést mutatott.²

Az első félévben **növekedett a turizmus iránti érdeklődés**, a kereskedelmi szálláshelyeken **8,7 százalékkal több volt a vendég**, mint az előző év azonos időszakában.

A könyvtár gazdasági helyzete az **állami költségvetési támogatást** illetően 2014-re a KSZR-ben emelkedett, vagyis a 220,8 millióról kb. 232 millióra nőtt.

Az **intézményi állami támogatás** a 2014-es évben az előző évi szinten maradt: 191,2 millió Ft, amely kb. 60-70 millióval kevesebb a szükségesnél. (Ezzel az adattal Miskolc megyei jogú város a hatodik helyen áll a hasonló városok között.)

A **fenntartó** megyei jogú város a működéshez 116 százalékkal túlfinanszírozta az intézményt, ami kb. 69 millió forintos támogatást jelentett a 2013-as évben.

Az állami és fenntartói támogatás mellett az intézménynek szüksége van a **saját bevételi forrásainak növelésére** és a lehetséges **szponzorálások bővítésére** ahhoz, hogy ne kelljen visszalépnie, olyan kényszerintézkedéseket meghoznia, amelyek a költséghatékonyság érdekében létszámcsökkentéssel és könyvtárak bezárásával járna.

Társadalmi környezet

A megye demográfiai jellemzői közé tartozik, hogy a **lakónépesség** a 2013. év első három negyedévében az **országos átlagnál nagyobb arányban, 1 százalékkal csökkent** (az országos népesség 0,2 százalékkal csökkent). 2013. január 1-jén

a lakónépesség a megyében 682 350 fő volt. A **természetes fogyás 2,3 százalékkal volt nagyobb** az előző évinél. Az 1000 élve születésre jutó csecsemőhalálozás több mint kétszerese volt az országos átlagnak. A házasságkötések száma 11 százalékkal csökkent az előző évihez képest.

A munkaerőpiacon a megyében a **foglalkoztatási arány** a 2013. év első felében **44,8 százalékos** volt, a **munkanélküliségi ráta 13,6 százalékos**.

A regisztrált **bűncselekmények** száma 12,6 ezer volt, amely **csekély mértékű növekedést** mutat.³

Könyvtári ellátási szempontból a lakónépesség fogyása a sajátos településszerkezetet is érintheti, ami a kistelepüléseken fokozott veszélyeket rejt magában (elnéptelenedés, elöregedés).

Miskolc megyei jogú város **sajátos településszerkezete** (középkori városszerkezet megtartása az égtájak szerinti városkapukban: Észak – Szentpéteri kapu, Kelet – Zsolcai kapu, Dél – Csabai kapu, Nyugat – Győri kapu, valamint a 19 km-es hosszúságú „egyutcás” városszerkezet) indokolja a nagyobb és távoli városrészekben a **könyvtári szolgáltató helyek megtartását**.

A halmozottan hátrányos helyzetű **cigány nemzetiségi környezetben** a potenciális használók megszólítása az **analfabetizmus** és a **funkcionális analfabetizmus** miatt egyre nehezebb.

A **közfoglalkoztatás** eredményeként az intézmény is hozzájut olyan államilag támogatott munkaerőhöz, amely alkalmi, szezonális többletként „rásegít” bizonyos feladatok közpénzekből támogatott ellátáshoz.

Szakmai (történeti és jelenlegi) háttér

A 2013. évben számos olyan szakmai, adminisztrációs, szervezeti változásra, vezetési eseményre került sor, amelyek meghatározó jelentőségűek voltak az intézmény életében.

Január 1-jétől a **városi könyvtári hálózat és a megyei könyvtári hálózat összevont intézmény** keretében, II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár néven, nyilvános közkönyvtárként látja el Borsod-Abaúj-Zemplén megye (682 350 fő⁴) és Miskolc megyei jogú város (162 905 fő – 2013. január 1-i KSH adatok szerint⁵) lakosságát. Az ellátandó lakosok száma szerint az ország **második legnépesebb megyéjének** teljes lakónépessége a könyvtár potenciális felhasználóinak köre.

Az összevonással ismét egy szervezetbe került az a **történetileg is összetartozó nyilvános könyvtári gyűjtemény**, amelynek több mint százéves gyökerei a Borsod-Miskolci Könyvtárhoz, a XIX. század végéhez és a XX. század első feléhez vezetnek vissza. Az eredetileg is összetartozó gyűjteményt 1960-ban szakították szét városi és megyei könyvtári hálózatra. A megyei hálózati feladatokat 1952-től hivatalosan a városi feladatokkal együtt végezte a megyei könyvtár, amelyből 1960-ban kivált a városi hálózat, de a történeti gyűjtemény a megyei könyvtár épületében maradt. A megyei könyvtár és a városi fiókhálózat csaknem hatvan éven keresztül (2012 végéig) egymással párhuzamosan szolgált a miskolci közönséget. Ez a feladat a törvényalkotói szándéknak megfelelően, a helyi történeti előzményekkel összhangban, 2013. január 1-jétől a közös könyvtári szervezetben újra egyesült.

Az összevonás következtében az intézmény Miskolcon **egy központi épületben és 7 fiókkönyvtárban**, összesen **több mint 7200 négyzetméteren**, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a KSZR keretében 2014-től **299 településen**, összesen **912 ezer dokumentummal, 95 fős** munkatársi létszámmal szolgálja közönségét.

Ezekkel a változásokkal az intézmény **az észak-magyarországi régió legnagyobb nyilvános közkönyvtára** lett.

A törvényi háttér változásait (1997. évi CXL. törvény, 13/2013-as EMMI rendelet, 39/2013-as EMMI rendelet), a megnövekedett megyei feladatkört figyelembe véve, az érintett területeken folyamatosan alkalmazva valósult meg az intézmény átalakulása, a feladatok tervezése és a működés biztosítása.

Technológiai háttérkörnyezet

Az **információs-kommunikációs technológia** folyamatos változásai a könyvtári munkafolyamatokat és a könyvtárhasználatot is befolyásolják. Újabb elvárások jelennek meg a technológiai háttérkörnyezetben, amelyeket az intézményi infrastruktúra, az eszközpark, a hardver- és szoftverszínvonal nem mindig tud megfelelő gyorsasággal és minőségben követni. A **géppark** folyamatosan elavul, a **legális szoftverek** biztosítása, a megfelelő **verzióváltások** követése egyre nehezebben megvalósítható.

Mégis elmondható, hogy a rendszerváltozást követő években a magyar könyvtári rendszer nagyobb és kisebb könyvtáraiban egyaránt (a többi kulturális intézményhálózattól gyorsabban és korábban) megkezdődött az átállás az **információ-technológia nagyléptékű követésére**. Ennek eredménye volt a munkafolyamatok korai gépesítése, integrált könyvtári rendszerek alkalmazása, bevezetése, a retrospektív konverzió kiteljesítése, honlapok készítése, digitális tartalomszolgáltatás, mobil kommunikáció, 24 órás online szolgáltatások, országos közös katalógusok, speciális könyvtári adatbázisok építése, web 2.0, 3.0 stb., amelyek az elmúlt negyed évszázadot jellemezték.

A rendkívüli eredmények és teljesítmények mellett országosan elmondható, hogy az IKT változásainak árnyoldalai a könyvtári rendszerben is érezhetőek.

Az **e-könyvek** kezelésében, a **szerzői jogi** törvény összetettségében a jogszabályi háttér nem feltétlenül és egyértelműen kedvez a könyvtáraknak.

A sokféle, hazai és külföldi integrált könyvtári rendszer alkalmazása nem volt szerencsés, nem támogatta a közös katalógusok építésének munkáját, az egységesítés igényét.

Intézményi szinten az integrált könyvtári rendszerben várható 2014-es tulajdonosváltás előre nem látható következményekkel jár. A Monguz Kft. és az e-Corvina közötti tárgyalásban a „nagyfelhasználó” könyvtárak közös érdeke a lehető legjobb pozíciók elérése, a szerződések szerinti eredmények megtartása, a garanciák biztosítása az átalakulási folyamat során és a jövőben is. Itt is megnyilvánul az a tendencia, amely a **közgyűjtemények integrálódása** irányába mutat, hiszen középtávon az összeolvadást követően olyan új integrált rendszer megvalósítását tervezik (Qulto), amely többféle intézménytípus kiszolgálására lesz alkalmas. Ez globális trendekkel (Europeana) ugyan összhangban van, de kérdés, hogy lokális és különböző szakmai szinteken hogyan valósulhat majd meg.

A nemzetközi könyvtárszakmai környezet technológiai változásai azt mutatják, hogy az integrált könyvtári rendszer használókkal érintkező felületeihez egyre több online lehetőség kapcsolódik. A katalógusok elé a felhasználói felületen ún. „discovery” keresőszolgáltatások épülnek be, olyan keresési felületet biztosítva, amelyek minden digitális, online szolgáltatási felülethez, valamennyi tartalom-szolgáltatáshoz hozzáférést nyújtanak, mindenben „egyszerre” keresnek.

Az **internet** és a **médiacsatornák** folyamatosan konkurenciát és **elszívó hatást** jelentenek a könyvtárak számára, amelyek megnyilvánulnak az **olvasás háttérbe szorulásában**, a hagyományos dokumentumok iránti érdeklődés csökkenésében.

Stratégiai fókusz – a gazdag szegénység mentén haladva

Az intézmény legfontosabb fókuszpontja a stratégiai tervezésben az, hogy a regionálisan is kiemelkedő mennyiségi adatoknak megfelelően, ne csak a számszerűségünkkel, hanem a minőség területén is jobb, „kiemelkedő” szolgáltatásokat biztosítsunk. A jelenlegi **mennyiségi „nagyság”** mellett abba az irányba szeretnénk haladni, amely által a szó átvitt értelmében is „nagygyá” válhatunk, minőségi szolgáltatásokat, életminőség-javítást biztosítva a bennünket körülvevő megyei, városi környezet, a közönség számára.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Miskolc város mind természeti, történelmi, kulturális örökségét tekintve az ország egyik **leggazdagabb** területe, sok szempontból a magyar kultúra, a magyar nyelv és történelem bölcsőhelye. A megye és a város nevében is benne rejlik *Bors, Aba* és *Miskóc* nemzetségek nevei ezeréves múltunkat őrzik és jelzik mai nyelvünkben is. Számos nagy történelmi és irodalmi személyiség (Kossuth Lajos, II. Rákóczi Ferenc, Szemere Bertalan, Kazinczy Ferenc és mások) mellett a megye a Rákóczi-család, a „Rákócziak” földje (szerencsi vár, sárospataki vár).

Ugyanakkor területünk az ország egyik **legszegényebb** megyéje és városa is, hiszen itt a hátrányos helyzetűek száma, a gazdasági és demográfiai környezet mutatói, a munkalehetőségek a rendszerváltozást követően tovább romlottak. Gazdaságilag tehát a leszakadó térségekre jellemző szegénység a meghatározó.

Az intézmény az életminőség javítása érdekében, a kulturális, történelmi örökség megelevenítésével és közvetítésével, a lokálpatriotizmus erősítésével hozzájárulhat a megtartó erő, az identitás fejlődéséhez.

A leszakadó rétegek, a munkanélküliek, a hátrányos helyzetűek, a nemzetiségek (bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, ruszin, szerb, szlovák, ukrán⁶), az idősek megszólítása egyre szélesebb szolgáltatási skálát, tovább differenciálódó és rugalmas problémakezelést igényel az intézménytől.

Kulturális–történelmi örökségünk erősítésével közvetíteni kívánjuk, hogy ez a **gazdag szegénység** olyan **kihívás**, amellyel „szükségből erényt kovácsolva” előre kell lépniünk. Történelmi, természeti és kulturális örökségünket a jövő és utódaink számára meg kell őrizniünk, tovább kell adniunk, azokból gazdasági forrásokat is meríthetünk a jelenben (kultúra, turizmus, lokálpatriotizmus), amellyel ténylegesen is gazdagabbakká válhatunk. A 2010 óta tartó kormányzati ciklusban számos olyan intézkedés történt, amely ennek a szellemében erősíti megyénket, városun-

kat – befektetések növekedése, önkormányzati adósság kiváltása, állami támogatások intézményi és kistélepülési szinten.

Az előttünk álló években intézményünk **könyvtárpolitikája** ebben a szellemben kíván előrelépni, tovább haladni.

Szakmai sarokkövek

A **hagyományos és elektronikus dokumentumokhoz**, valamint **információkhoz** való hozzáférés biztosítása elemi elvárás a könyvtáraktól. A kor tendenciáinak megfelelően egyre fontosabb, hogy azokat a hagyományos értékeinket, amelyek csak nyomtatott formában léteznek, **digitalizált formában mentsük át** az utókor számára. Meghatározóak ezek körében a **helyismereti, lokális értékek**, bármilyen információhordozón is találhatóak. Ezen a téren szinte kiapadhatatlan mennyiségű anyag áll rendelkezésünkre, amelyet föl kell dolgoznunk (digitalizálással), és közzé kell tennünk (minél sokoldalúbb keresőrendszerekkel, metaadatokkal).

Az **online és teljes szövegű** (vagy audiovizuális) anyagok elérésével olyan használói felületeket, korszerű keresőszolgáltatásokat (discovery) kell biztosítanunk, amelyek könnyűvé teszik a bennük való tájékozódást a felhasználóink számára, ugyanakkor a háttérben megfelelnek a szabványos szakmai elvárásoknak.

A **digitális kultúra** erősödésével párhuzamosan tovább kell erősítenünk a **virtuális jelenlét** mellett a **személyes jelenlétű közösségi terek** és kapcsolatok építését, olyan közösségi programok, rendezvények megvalósításával, amelyek a **kultúráközvetítés** mellett az élményszerű részvételt, a kulturált szórakozást is biztosítják.

A **könyvtár** a tudásgazdálkodás olyan intézménye, amely nemcsak segítheti a formális, nem formális és informális oktatás és tanulás kereteit, hanem **nélkülözhetetlen** azok számára. Jellemző tendencia, hogy amíg tanulunk, fölkeressük a könyvtárat, hiszen szükségünk van a szolgáltatásaira, az oktatás minden szintjén, mindig is a könyvtárak partnere volt a tudás, az ismeretek elsajátításában. Az órákon kötelező és ajánlott irodalmakat kapunk, dolgozataink megírásához előzetes tudásra, forrásokra van szükségünk ahhoz, hogy reprezentáljuk, megfogalmazzuk arra épülő saját tudásunkat. Az adatok, információk elemi szintű gyűjtését követően értelmezzük és újraértelmezzük az ismereteket. Ehhez **hagyományos és digitális forrásokra** egyaránt szükségünk lehet, amelyek együttesen is a könyvtárakban találhatóak meg.

A könyvtárak tehát a lokális és a globális társadalmi szinteken egyaránt a tudás, az ismeretek, a kultúra közvetítésének fundamentumai. Több mint kétezer éve töltik be ezt a szerepet, és bár az információhordozók az agyagtábláktól a táblagépig rendkívül változatosak, a **küldetés**, a **misszió** a könyvtárakban ugyanaz: összekapcsolni a múltat a jelennel, a jövő generáció számára, az **értékek mentése, megőrzése és közvetítése az életminőség javítása, az örökség továbbadása** érdekében.

* * *

JEGYZETEK

- 1 A magyar könyvtári rendszer rövid áttekintése és stratégiai terve. Bp., Könyvtári Intézet, 2012. (OKK háttéranyag) – a 2007–2011 közötti mutatók, tendenciák összefoglalása az ebben lévő grafikonok alapján történt.
- 2 Statisztikai tájékoztató, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, 2013/2 és 2013/3.
- 3 Uo.
- 4 KSH területi statisztika, népesség adatok 2013. január 1.
- 5 Magyarország Helységnévtára, 2013.
- 6 Magyarország Helységnévtára, 2013.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- KSH területi statisztika, népesség adatok 2013. január 1.
In: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd003b.html (Utolsó letöltés: 2014. 02. 23.)
- A magyar könyvtári rendszer rövid áttekintése és stratégiai terve. Bp., Könyvtári Intézet, 2012. (OKK háttéranyag)
In: http://mke.info.hu/wp-content/uploads/2012/11/OKK_hatteranyag.pdf (Utolsó letöltés: 2014. 02. 23.)
- Magyarország Helységnévtára, 2013.
In: http://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=30456 (Utolsó letöltés 2014. 02. 23.)
- Statisztikai Tájékoztató, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, 2013/2 és 2013/3. szám.
In: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/132/bors132.pdf> és
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/133/bors133.pdf> (Utolsó letöltés: 2014. 02. 23.)